

Projekat finansira
Evropska unija

Švedska
Sverige

Međunarodna
organizacija
rada

Prilog 1 Uputstva za podnosiocce prijedloga projekta

Broj: 03/2023

**Korisnički put za aktivaciju i zapošljavanje osoba sa
invaliditetom (15-64) na otvorenom tržištu rada (LOT 3)**

Datum objavljivanja: 21.12.2023. godine

BILJEŠKA

Ovaj dokument predstavlja detaljno pojašnjenje koraka/aktivnosti koje budući implementatori projekta trebaju pružiti krajnjim korisnicima integralno i prema definisanom redoslijedu u okviru intervencije LOT 3 (Korisnički put 3). Korisnički put opisuje redoslijed, obim i intenzitet usluga i programa koje krajnjem korisniku trebaju biti pružene od trenutka aktivacije pa sve do krajnje (samo)zaposlenosti korisnika, te utvrđuje minimalne standarde za realizaciju pojedinačnih usluga i programa u okviru intervencije.

Dokument je sastavni dio Poziva i definiše **obavezne tehničke zahtjeve** koji se postavljaju pred podnosiocima i supodnosiocima prijedloga projekata i koji, stoga, trebaju biti adekvatno reflektovani i opisani u punom projektnom prijedlogu (Obrazac 1). Projektni prijedlozi u okviru LOT-a 3 koji ispuste da slijede Korisnički put (uključujući usklađenost realizacije usluga i programa sa utvrđenim minimalnim standardima) opisan u ovom dokumentu neće zadovoljiti tehničke kriterijume poziva navedene u glavnom dokumentu (Uputstvo za podnosiocima prijedloga projekata).

Korisnički put i njegovi elementi uvrđeni su na osnovu međunarodnih iskustava u provedbi usluga i programa za ciljnu grupu, istraživanja lokalnog tržišta rada i potreba krajnjih korisnika, nalaza o procjenama učinka aktivnih politika zapošljavanja u drugim zemljama te doprinosa međunarodnih eksperata i predstavnika domaćih institucija, a uzimajući u obzir ciljeve, resurse i vremenski okvir projekta EUzaZapošljavanje.

Ovaj dokument predstavlja intelektualno vlasništvo Međunarodne organizacije rada (MOR) i stoga ne smije biti dijeljen, reproduciran ili korišten u svrhe drugačije od pripreme i provedbe projekata u okviru intervencije LOT 3 projekta EU4Employment (EUzaZapošljavanje).

KORISNIČKI PUT 3: Aktivacija i zapošljavanje osoba sa invaliditetom (15-64) na otvorenom tržištu rada¹

1. STRUKTURA KORISNIČKOG PUTA 3

U tabeli ispod ponuđen je sažeti prikaz strukture Korisničkog puta 3, što uključuje pregled usluga i programa koji se pružaju u različitim paketima intervencija, vremenski okvir i dinamiku, aktere odgovorne za praćenje implementacije i učinaka te očekivane ishode. Korisnički put se implementira kroz tri paketa intervencija/komponente (aktivacija i ulazak u program, razvoj vještina i podrška zapošljavanju) čija je implementacija integralna i hronološki organizovana, pri čemu se usluge usmjerene ka aktivaciji i ulasku u program krajnjih korisnika realizuju prve, dok se usluge i programi podrške zapošljavanju krajnjih korisnika realizuju posljednji.

Paketi intervencija	Komponenta 1: Aktivacija i ulazak u program	Komponenta 2: Razvoj vještina	Komponenta 3: Podrška zapošljavanju ²
Usluge i programi koji se pružaju u okviru paketa intervencija	<p>KORAK 1: Aktivnosti dosezanja (eng. outreach) provode <i>izvršioi grantova</i>³</p> <p>KORAK 2: Registracija provode <i>javne službe za zapošljavanje (JSZ)</i></p> <p>KORAK 3: Profilisanje i osnovne savjetodavne usluge provode <i>JSZ</i></p> <p>KORAK 4: Osnovne usluge karijernog savjetovanja provode <i>izvršioi grantova</i></p> <p>KORAK 4.A: Individualni plan podrške provode <i>izvršioi grantova</i></p> <p>KORAK 4.B: Motivaciona podrška (za sve korisnike koji uđu u uži krug u KORAKU 4) provode <i>izvršioi grantova</i></p> <p>KORAK 4.C: Podizanje svijesti i senzibilizacija poslodavaca i kandidata u svrhu lakšeg pronalaženja odgovarajućeg posla provode <i>izvršioi grantova</i></p>	<p>KORAK 5: Napredne usluge karijernog vođenja (profesionalna rehabilitacija) provode <i>izvršioi grantova</i></p> <p>KORAK 5.A: Obuka kod poznatog poslodavca (Program 1) provode <i>izvršioi grantova</i></p> <p>KORAK 5.B: Obuka u ustanovi (Program 2) provode <i>izvršioi grantova</i></p> <p>KORAK 6: Procjena individualnih kompetencija provode <i>izvršioi grantova</i></p>	<p>KORAK 7.A: Obuka za traženje posla i podrška (za osobe za koje se procijeni da su zapošljive odmah ili nakon KORAKA 5) provode <i>izvršioi grantova u koordinaciji sa JSZ / fondovima za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom</i></p> <p>KORAK 7.B: Podržano zapošljavanje (realizuje se na osnovu granta za zapošljavanje za poslodavce i uključuje, po potrebi, bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta) (Program 3), u kombinaciji sa Programom 2 (obuka u ustanovi) provode <i>izvršioi grantova</i></p> <p>KORAK 7.C: Podrška zaposlenju kroz bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta (primarno za poslodavce koji učestvuju u KORAKU 4.C) provode <i>izvršioi grantova</i></p>

¹ Invaliditet je definisan relevantnim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini. Potrebno je uvažavati definicije i pojedinosti iz zakonskih propisa administrativne jedinice u kojoj se intervencija provodi, odnosno iz koje korisnici dolaze. U slučaju da se Korisnički put realizuje u više administrativnih jedinica, potrebno je uzeti u obzir propise iz svih obuhvaćenih administrativnih jedinica.

² Učešće u aktivnostima 7.A, 7.B i 7.C je međusobno isključivo, što znači da se korisnik može uputiti u ne više od jedan program/uslugu u Komponenti 3.

³ Provedbom izvršilaca grantova se, u smislu ovog dokumenta, smatra svaka realizacija aktivnosti koju izvršioi grantova isporučuju neposredno ili posredno kroz saradnju sa vanjskim saradnicima/pružateljima usluga. U tom smislu, provedbom se smatra implementacija kroz direktno pružanje usluga/programa ili facilitaciju pružanja usluga/programa trećih strana.

Dinamika	4-5 mjeseci (maj – august / septembar 2024)	6 mjeseci (septembar 2024 - februar 2025)	6 mjeseci (mart – avgust 2025)
Obaveza praćenja	Izvršioi grantova, JSZ, MOR	Izvršioi grantova, JSZ, MOR Opcionalno: fondovi za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom	Izvršioi grantova, JSZ, MOR Opcionalno: fondovi za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom
Prelazni ishodi	Osobama sa invaliditetom (15-64) koje nakon informisanja odluče da iskoriste dostupnu podršku utvrđuje se profil na osnovu rizika sa kojima se suočavaju na tržištu rada, a dobijaju usluge savjetovanja i karijernog vođenja da bi se odredili najprikladniji koraci za ulazak / vraćanje na tržište rada (pomoć pri traženju posla, obuka, subvencija za zapošljavanje), te dobijaju priliku da upoznaju potencijalne poslodavce.	Osobe sa invaliditetom (15-64) čiji profil pokazuje da su im potrebne dodatne vještine, primaju napredne usluge karijernog vođenja i programe obuke prilagođene njihovim potrebama za sticanje kompetencija za obavljanje zanimanja koja su tražena na tržištu rada.	<ul style="list-style-type: none"> Osobe sa invaliditetom (15-64) čiji profil pokazuje da su zapošljive dobijaju informacije o tržištu rada, obuku za traženje posla i podršku pri traženju posla kako bi se zaposlile. Osobe sa invaliditetom (15-64) čiji profil pokazuje da su suočene sa višestrukim preprekama na tržištu rada zaposlene su u partnerskom preduzeću po osnovu podsticaja za zapošljavanje, koji uključuju i bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta.
Krajnji ishod		Osobe sa invaliditetom (15-64) koje su pohađale programe obuke zaposlene su po isteku šest mjeseci nakon završetka programa.	<ul style="list-style-type: none"> Osobe sa invaliditetom (15-64) koje su prošle obuku za traženje posla i savjetovanje za traženje posla zaposlene su po isteku šest mjeseci nakon završetka podrške (dodatno se mjeri po završetku projektnog ciklusa). Osobe sa invaliditetom (15-64) koje su zaposlene kroz subvencionisano zapošljavanje i dalje su zaposlene po isteku šest mjeseci nakon završetka programa (dodatno se mjeri po završetku projektnog ciklusa).

Opis Korisničkog puta 3.

- KORAK 1:** Sa osobom sa invaliditetom (15-64) ostvaruje se kontakt i pružaju joj se tačne i atraktivne informacije o tržištu rada, mogućnostima za karijeru i besplatnoj podršci za dolazak do plaćenog zaposlenja. Osoba je upoznata sa činjenicom da učešće u Korisničkom putu i zapošljavanju ne znači gubitak prava / beneficija koje proizlaze iz relevantnih zakona.
- KORAK 2:** Korisnik sa kojim je kontakt ostvaren putem aktivnosti dosezanja prati se do biroa JSZ radi registracije (osnovni administrativni uslov za pristup različitim vrstama dostupne podrške), ukoliko nije prethodno registrovan.
- KORAK 3:** Korisnici – koje se registruju ili su već registrovane na evidenciji nezaposlenih kod biroa JSZ – imaju prvi savjetodavni razgovor sa savjetodavcem JSZ radi prikupljanja dodatnih informacija u svrhu izrade detaljnog individualnog profila (profilisanje). Ovaj profil sadrži sve lične podatke (ime, prezime, telefon, adresa), kao informacije o stepenu obrazovanja, vještinama, prethodnom radnom iskustvu, te vrsti i stepenu invaliditeta (koje su utvrdile nadležne institucije), između ostalog. Profilisanje podržava MOR osiguravanjem dodatnih obuka za savjetodavce JSZ i predlaganjem instrumenata za profilisanje. Korisnik se iz KORAKA 3 u KORAK 4 uključuje prema informaciji koju je dobio tokom KORAKA 1, prema iskazanom vlastitom interesu za potencijalno učešće u datom Korisničkom putu.
- KORAK 4:** Korisnik se nakon profilisanja upućuje izvršiocu granta na osnovne sesije karijernog vođenja. Ove sesije biće od ključnog značaja za (i) doradu individualnog profila, (ii) provjeru ličnih stavova, težnji i potreba, (iii) procjenu preostale radne sposobnosti korisnika, i (iv) upućivanje korisnika na dostupne linije za podršku.
- KORAK 4.A:** Korisnik, na osnovu rezultata profilisanja, dobija savjet izvršioca grantova o mogućnostima koje su na raspolaganju i najprikladnijem korisničkom putu. Kada se korisnik saglasi, izrađuje se individualni plan podrške i dostavlja korisniku i izvršiocu granta radi praćenja. Korisnik koji uđe u uži izbor tokom osnovne usluge karijernog vođenja (KORAK 4) upućuje se na motivacionu podršku (KORAK 4.B). Ako je osoba zapošljiva, upućuje se na KORAK 7.A; ako osoba nema adekvatne vještine, upućuje se na napredne usluge karijernog vođenja (KORAK 5), i na program obuke (KORAK 5.A ili KORAK 5.B) i, konačno, na usluge procjene kompetencija (KORAK 6). Osobe sa invaliditetom upućene na obuku u ustanovi (KORAK 5.B) biće podržane u svrhu zapošljavanja na otvorenom tržištu rada kroz subvenciju za zapošljavanje i bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta (KORAK 7.B). Ostali pojedinačni korisnici upućuju se na usluge pronalaženja odgovarajućeg posla i bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta, prioritarno za poslodavce koji učestvuju u KORAKU 4.C, ali i za druge u odnosu na procijenjene potrebe i okolnosti.
- Korak 4.B:** Motivaciona podrška korisnicima, osobama sa invaliditetom, koji su ušli u uži izbor u KORAKU 4 (Osnovne usluge karijernog vođenja). Korisnici će dobiti podršku i pomoć da povećaju svoju motivaciju za angažovanje na tržištu rada.
- KORAK 4.C:** Korisniku se nudi mogućnost da se susretne sa potencijalnim poslodavcima – koji su upoznati sa strategijama obezbjeđivanja inkluzivnosti – i upoznaju sa njihovom praksom zapošljavanja i dostupnim prilikama za posao. Cilj je priprema za KORAK 7.B i KORAK 7.C.
- KORAK 5** Napredno karijerno vođenje: Korisniku koji je prethodno upućen na obuku biće ponuđene dodatne sesije karijernog vođenja, gdje će biti urađena procjena vještina i mapiranje ličnih interesovanja kako bi se izabrali najprikladniji modalitet i program obuke.
- KORAK 5A/B:** Obuka van radnog mjesta / obuka na radnom mjestu: Korisnici kojima nedostaju vještine za obavljanje zanimanja upućuju se na programe obuke/obrazovanja odraslih, koji se mogu

organizovati u ustanovi ili kod poslodavca. Izbor vrste obuke diktiraju: (i) individualni profil i lični stavovi; (ii) rezultati procjene vještina (KORAK 5); i (iii) vrsta izabranog zanimanja (kako je utvrđeno tokom sesija karijernog vođenja). Ukoliko se obuka odvija u obrazovnoj ustanovi ili ustanovi za obuku (KORAK 5.B), kombinovaće se sa podržanim zapošljavanjem i adaptacijom radnog mjesta (KORAK 7.B).

KORAK 6: Na kraju svakog programa obuke, korisnik se podvrgava procjeni kompetencija u svrhu provjere stečenog znanja i utvrđivanja izgleda za zapošljavanje.

KORAK 7.A: Korisnicima za koje je utvrđeno – bilo tokom KORAKA 4 ili nakon KORAKA 5 – da su zapošljivi, daju se informacije o tržištu rada, obuka za traženje posla i podrška pri traženju posla radi (i) prijavljivanja na otvorena radna mjesta, ili (ii) povratak u JSZ radi usluga posredovanja pri zapošljavanju ili učešća u drugim programima aktivne politike zapošljavanja.

KORAK 7.B: Korisniku koji je uspješno prošao obuku u ustanovi (KORAK 5.B) biće ponuđena prilika da uđe u subvencionisano zaposlenje u partnerskom preduzeću uz adaptaciju radnog mjesta.

KORAK 7.C: Korisniku koji je uspješno prošao program obuke (KORAK 5), ali nakon toga nije zaposlen, a učestvovao je na sastancima senzibilizacije sa poslodavcima (KORAK 4.C), otvara se mogućnost za zapošljavanje kod poslodavca koji dobija podršku za adaptaciju radnog mjesta.

KORAK 0: Praćenje pružanja usluga i programa, uključujući prelazne i krajnje ishode.

3. MINIMALNI STANDARDI REALIZACIJE USLUGA I PROGRAMA (IZVRŠIOCI GRANTOVA)

3.1. KOMPONENTA 1: AKTIVACIJA, ULAZAK U PROGRAM I OSNOVNO KARIJERNO VOĐENJE

KORAK 1: Aktivnosti dosezanja

Cilj aktivnosti dosezanja (eng. outreach) je doprijeti do krajnjih korisnika, odnosno stupiti u kontakt sa osobama sa invaliditetom (15-64) koje su neaktivne ili nezaposlene, a aktivno ne traže posao jer: (i) nemaju relevantne informacije, ili (ii) nemaju povjerenje u institucije, ili (iii) uvjereni su da im niko zaista ne može pomoći sa problemima sa kojima se suočavaju.

Ciljevi koje izvršilac granta treba da ostvari u organizaciji i realizaciji aktivnosti dosezanja su: (i) animirati korisnike, (ii) pružiti im pouzdane informacije o dostupnim uslugama (vrste programa i usluga, kriterijumi kvalifikovanosti), (iii) motivisati ih da se aktivno uključe na tržište rada i podići svijest o prednostima plaćenog posla, i (iv) pomoći im da se prijave kod JSZ (administrativni uslov za dobijanje podrške). Ovo će se postići putem kampanja dosezanja i podizanja svijesti koje prate grupne / individualne informativne sesije.

Kampanja dosezanja krajnjih korisnika i podizanja svijesti mora da zadovolji sljedeće minimalne standarde:

- **Sadržaj:** Sadržaj kampanja za dosezanje / podizanje svijesti apostrofira: (i) pružanje tačnih i prilagođenih informacija o pravima i mogućnostima koje osobe sa invaliditetom imaju na otvorenom tržištu rada, bez gubljenja prava / beneficija; (ii) iskustva fondova za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom (u Federaciji BiH i Republici Srpskoj) i javne službe za zapošljavanje Brčko Distrikta (izvršilac granta organizuje, uz podršku projekta MOR-a, razmjenu znanja sa ovim institucijama); i (iii) obavještanje da je cilj Korisničkog puta zapošljavanje na otvorenom tržištu, a ne zaštićeno zapošljavanje.
- **Dinamika:** kampanja traje najmanje jedan a najviše četiri mjeseca.
- **Vid:** kampanja se realizuje kroz najmanje tri od sljedećih vidova:
 - direktno, individualno (obavezno),
 - povezivanje sa fondovima za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, javnim službama za zapošljavanje / lokalnim biroima, centrima za socijalni rad i drugim javnim službama,
 - leci (u digitalnom i štampanom formatu),
 - infografike,
 - informativni i motivacioni video zapisi,
 - prilagođeni događaji na terenu,
 - objave na društvenim mrežama,
 - TV spotovi i radio džinglovi,
 - gostovanja na TV i radio programima.

Izvršilac granta vodi računa da sav sadržaj bude dostupan osobama sa različitim vrstama invaliditeta u mjeri i obimu u kojoj to dozvoljavaju raspoloživi resursi i procjena strukture ciljne grupe u regijama u kojima se provodi intervencija/Korisnički put.

- **Kanali komunikacije:** koriste se najmanje dva ili svi sljedeći kanali komunikacije:
 - individualna komunikacija / komunikacija u malim grupama,
 - digitalni kanali i društvene mreže (npr. Facebook, Instagram, YouTube), određena internet stranica, aplikacije za razmjenu poruka (Viber, WhatsApp i sl.),
 - tradicionalni mediji (TV, radio).

Izvršilac granta vodi računa da kroz aktivnosti dosezanja dosegne i do korisnika socijalne pomoći koji mogu učestvovati u Korisničkom putu, u mjeri i obimu u kojima procijeni da je to moguće u odnosu na regiju, nalaze analize tržišta rada i raspoložive resurse.

Podnosilac prijave za grantove može da sprovodi kampanje za dosezanje i podizanje svijesti koristeći interne kapacitete, ili da angažuje pružaoce usluga (po osnovu ugovora), ili individualne stručnjake (po osnovu ugovora sa stručnjacima za dosezanje) ili da koristi kombinaciju pristupa. Ukoliko izvršilac granta odluči da u potpunosti realizuje ovu aktivnost kroz angažovanje spoljnih pružalaca usluga ili individualnih stručnjaka, dužan je da prilikom podnošenja prijedloga projekta, dostavi Sporazum o saradnji sa pružiocima usluga ukoliko su partneri na projektu (supodnosioci) ili pismo namjere ukoliko su vanjski pružaoци usluga, uključujući, u kraćim crtama, opis njihove misije, strategije i načina pružanja usluga i biografije stručnjaka/inja. U potonjem slučaju, MOR može zahtijevati dodatnu potvrdu spremnosti vanjskog pružaoца usluge da je spreman pružati usluge pod uvjetima koji su definisani u pismu namjere prije samog zaključivanja ugovora te, u slučaju supstancijalnih izmjena u odnosu na inicijalni prijedlog obustaviti finansiranje prijedloga projekta u skladu sa propozicijama iz Uputstva za podnosiocе prijedloga projekta.

Podnosilac je dužan dokazati svoje kapacitete za organizovanje i sprovođenje kampanja za dosezanje / podizanje svijesti, uz fokus na postojeće sposobnosti, prethodno i aktuelno iskustvo u radu sa specifičnom ciljnom grupom (osobe sa invaliditetom) i strategije koje će koristiti da privuče potencijalne korisnike u Korisnički put, te navesti kako će specifični alati, kanali, pristupi i partnerstva dovesti do željenih rezultata.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji KORAKA 1 mjeri se na osnovu četiri pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64), neaktivnih ili nezaposlenih, koje nisu registrovane kod JSZ, a do kojih se došlo kroz aktivnosti dosezanja (kampanje podizanja svijesti i individualne i grupne informativne sesije), po polu (muškarci, žene) i starosnoj grupi (15-29 i 30-64).*
2. *Broj osoba sa invaliditetom koje su informisane o dostupnoj podršci (korisnički putevi, kriterijumi kvalifikovanosti).*
3. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom koje su praćene do JSZ u svrhu registracije, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64) i vrsti invaliditeta.*
4. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koji su odlučili da učestvuju u Korisničkom putu kao rezultat aktivnosti dosezanja (kampanje podizanja svijesti i individualne i grupne informativne sesije), po polu (muškarci, žene), starosnoj grupi (15-29 i 30-64), nivou obrazovanja i vrsti invaliditeta.*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje. Za pokazatelj 3, evidencija JSZ će služiti kao sredstvo validacije. Stoga podnosioci prijedloga projekta trebaju načelno definisati principe razmjene podataka sa JSZ prilikom pripreme prijedloga, a u skladu sa Uputstvom za podnosiocе prijedloga projekta.

KORAK 4: Osnovne usluge karijernog vođenja

Osnovne usluge karijernog vođenja biće pružene svim korisnicima koji su podstaknuti da se uključe u Korisnički put kroz aktivnosti dosezanja i registrovani su kod JSZ (preduslov za pristup uslugama i programima koji su predviđeni Korisničkim putem). Osnovne usluge karijernog vođenja biće pružene za najmanje 40 korisnika koji su podstaknuti da se uključe u Korisnički put i registrovani kod JSZ. Ako izvršilac granta bude imao dovoljno kapaciteta za pružanje osnovnih usluga karijernog vođenja većem broju korisnika zainteresovanih za dati korisnički put, može ih pružiti.

Osnovne usluge karijernog vođenja obuhvataju najmanje dvije sesije od po 45 minuta po korisniku, i to:

- Prva sesija (najmanje 45 minuta) služi za izgradnju odnosa, provjeru ličnih podataka korisnika, provjeru rezultata profilisanja, preliminarnu procjenu radne sposobnost, razgovor o karijeri i aspiracijama korisnika.
- Tokom druge sesije (najmanje 45 minuta) korisnik dobija informacije o dostupnim uslugama i programima, kao i savjete i uputstva o redosljedu koji najbolje odgovara njegovim potrebama, sa jedne strane, i zahtjevima tržišta rada, sa druge. Ova sesija treba da rezultira izradom „individualnog plana podrške“ (vidjeti KORAK 4.A), koji će biti od ključnog značaja za upućivanje korisnika na jedan od dostupnih programa (KORACI 5 do 7). Korisnici koji su zapošljivi biće upućeni da se vrate redovnom toku usluga JSZ, kao i uslugama koje pružaju fondovi za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

Osnovne usluge karijernog vođenja treba da ispunjavaju sljedeće minimalne standarde:

- **Dinamika:** Ove usluge se pružaju kroz najmanje dvije sesije od po 45 minuta, u periodu od najmanje jednog do najviše dva mjeseca. Ovaj period se može preklapati sa posljednjim sedmicama KORAKA 1.
- **Minimalan sadržaj usluga karijernog vođenja:** *Informacije o tržištu rada* (informacije o traženim zanimanjima, preduzećima koja otvaraju radna mjesta, geografskim područjima u kojima je potražnja za radnom snagom veća, karakteristikama i kvalifikacijama koje traže preduzeća), *procjena potreba* (individualne osobine, kompetencije, preferencije; psihološka situacija; informalno učenje i neformalno obrazovanje, motivisanost za traženje posla), te *mapiranje linija usluga* odnosno koraka u Korisničkom putu (opis linija/koraka, šta korisniku donose i koje rezultate korisnik može očekivati, potrebno vrijeme, finansijska i nefinansijska podrška koja se pruža tokom cijelog procesa). Usluge karijernog vođenja biće dostupne svim korisnicima, gdje će sadržaj i način pružanja usluga biti prilagođeni uzimajući u obzir različite vidove invaliditeta.
- **Profil karijernih savjetnika:** Osoblje izvršioca granta ili spoljni stručnjaci zaduženi za osnovne usluge karijernog vođenja treba da imaju profesionalno iskustvo u primijenjenoj psihologiji I/II karijernom vođenju / orijentaciji I/II upravljanju ljudskim resursima I/II psihoterapiji koja se odnosi na rad/posao ili karijeru. Prethodno radno iskustvo u pružanju pomoći osobama sa invaliditetom je ključan uslov.

Izvršilac granta može pružati navedene usluge koristeći interne kapacitete, ili angažovati pružaocima usluga (po osnovu ugovora) ili individualne stručnjake (po osnovu ugovora). Ukoliko izvršilac granta odluči da u potpunosti ili djelimično realizuje ovu aktivnost kroz angažovanje spoljnih pružalaca usluga ili individualnih stručnjaka, dužan je da, prilikom podnošenja podnošenja prijedloga projekta dostavi Sporazum o saradnji sa pružaocima usluga ukoliko su partneri na projektu (supodnosioci) ili pismo namjere ukoliko su vanjski pružaoci usluga, uključujući, u kraćim crtama, opis njihove misije, strategije i načina pružanja usluga i biografije stručnjaka/inja. U potonjem slučaju, MOR može zahtijevati dodatnu potvrdu spremnosti vanjskog pružaoca usluge da je spreman pružati usluge pod uvjetima koji su definisani u pismu namjere prije samog zaključivanja ugovora te, u slučaju supstancijalnih izmjena u odnosu na inicijalni prijedlog obustaviti finansiranje prijedloga projekta u skladu sa propozicijama iz Uputstva za podnosiocima prijedloga projekta.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji usluga osnovnog karijernog vođenja mjeri se na osnovu dva pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) u ciljnoj grupi koje su prošli kroz dvije sesije osnovnog karijernog vođenja, po polu (muškarci, žene), starosnoj grupi (15-29 i 30-64) i vrsti invaliditeta.*
2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom upućenih, ovim redom, na: (i) programe obuke (KORAK 5), (ii) podržano zapošljavanje (KORAK 7.B), i (iii) obuku za traženje posla i podršku pri traženju posla (KORAK 7A), po polu, starosnoj grupi (15-29, 30-64) i vrsti invaliditeta.*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.

KORAK 4.A: Individualni plan podrške

Ishod osnovnih usluga karijernog vođenja biće „individualni plan podrške“, gdje se korisnik i savjetnik za karijerno vođenje iz redova izvršioca grantova dogovaraju o vrsti, redoslijedu i vremenskom okviru usluga i programa koje će korisnik dobiti. Ovaj plan biće sastavni dio osnovne usluge karijernog vođenja (KORAK 4), a izrađuje ga savjetnik za karijerno vođenje koji zadovoljava stručni profil detaljno naveden iznad (KORAK 4).

Minimalni standardi kvaliteta koji se primjenjuju na **individualni plan podrške** odnose se na:

- **Sadržaj:** Plan sadrži lične podatke korisnika, osnovne informacije o izvršiocu grantova, kao i opis, vremenski okvir i načine realizacije usluga i programa. Osnovni obrazac Individualnog plana podrške će pripremiti MOR i dostaviti izvršiocima granta prije početka implementacije korisničkog puta.
- **Relevantnost:** Plan treba odgovarati profilu korisnika, njegovim potrebama, tj. treba odraziti njegove potrebe u pogledu podrške zapošljavanju (kao što je navedeno u procjeni potreba i mapiranju linija usluga koje trebaju biti pružene), sa jedne strane, kao i zahtjeve tržišta rada, sa druge.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji ovog KORAKA mjeri se na osnovu dva pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su zaključile individualni plan podrške, po polu (muškarci, žene), starosnoj grupi (15-29 i 30-64) i vrsti invaliditeta.*
2. *Broj individualnih planova podrške koji su usklađeni sa profilom i invaliditetom korisnika, njegovim potrebama i zahtjevima tržišta rada*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za pokazatelj br. 1. Za drugi indikator, izvršilac granta utvrđuje koherentnost i relevantnost na osnovu provjere svih individualnih planova podrške u odnosu na individualni profil korisnika, invaliditet i potrebe i rezultate na tržištu rada na kraju podrške.

KORAK 4.B: Motivaciona podrška

Izvršilac granta organizuje i realizuje - u sklopu osnovnih usluga karijernog vođenja u KORAKU 4 - konkretne sesije psihološke/motivacione podrške za sve korisnike koje su na ove usluge uputili savjetnici karijernog vođenja (KORAK 4).

Motivaciona podrška mora da zadovolji sljedeće minimalne standarde:

- **Sadržaj:** Sadržaj utvrđuje stručnjak izvršioca granta na osnovu: (i) individualnog profila i konkretnog invaliditeta, i (ii) rezultata osnovnih usluga karijernog vođenja. Sesije vodi praktičar/stručnjak sa iskustvom u primijenjenoj psihologiji ili psihoterapiji, koji poznaje tehnike kognitivno-bihejvioralnih, geštalt, transakcionih, konstruktivističkih ili drugih naučno validnih/priznatih teorija/psihoterapijskih škola. Sve sesije dostupne su osobama sa različitim vrstama invaliditeta i prilagođene njihovim potrebama.

- **Dinamika:** Psihološka/motivaciona podrška pruža se kroz četiri individualne sesije, svaka trajanja 60 minuta, u povjerljivom i privatnom okruženju. Dvije sesije održaće se tokom KORAKA 4 (Osnovne usluge karijernog vođenja), a dvije tokom učešća u programima obuke (KORAK 5.A i KORAK 5.B) ili programima podržanog zapošljavanja (KORAK 7.B) u svrhu smanjenja rizika od prijevremenog odustajanja.
- **Profil savjetnika za psihološko/motivaciono savjetovanje:** Stručnjaci koji vode psihološku i motivacionu podršku moraju imati stručno obrazovanje iz oblasti psihologije i/ili priznatu obuku psihoterapije, sa minimalno dvije godine radnog iskustva na poslovima pružanja individualne pomoći osobama sa invaliditetom.

Izvršilac granta može obezbijediti navedenu psihološku i motivacionu podršku koristeći interne kapacitete, ili angažovati pružaoce usluga (po osnovu ugovora) ili individualne stručnjake (po osnovu ugovora). Ukoliko izvršilac granta odluči da u potpunosti ili djelimično angažuje pružaoce usluga ili individualne stručnjake kao vanjske saradnike, dužan je da, prilikom podnošenja prijedloga projekta dostavi Sporazum o saradnji sa pružiocima usluga ukoliko su partneri na projektu (supodnosioci) ili pismo namjere ukoliko su vanjski pružaoци usluga, uključujući, u kraćim crtama, opis njihove misije, strategije i načina pružanja usluga i biografije stručnjaka/inja. U potonjem slučaju, MOR može zahtijevati dodatnu potvrdu spremnosti vanjskog pružaoца usluge da je spreman pružati usluge pod uvjetima koji su definisani u pismu namjere prije samog zaključivanja ugovora te, u slučaju supstancijalnih izmjena u odnosu na inicijalni prijedlog obustaviti finansiranje prijedloga projekta u skladu sa propozicijama iz Uputstva za podnosiocе prijedloga projekta.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji usluga motivacione podrške mjeri se na osnovu dva pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su prošle kroz sesije psihološke i motivacione podrške, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64) i vrsti invaliditeta.*
2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) upućenih, ovim redom, na: (i) programe obuke (KORAK 5.A i KORAK 5.B), te (ii) podržano zapošljavanje (KORAK 7.B) , po starosnoj grupi (15-29 i 30-64), stepenu obrazovanja i vrsti invaliditeta.*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.

Korak 4.C: Podizanje svijesti i senzibilizacija poslodavaca i kandidata u svrhu lakšeg pronalaženja odgovarajućeg posla

Izvršilac granta dužan je da: (i) identifikuje najmanje 10 preduzeća (potencijalnih poslodavaca) spremnih da zaposle korisnike koji pripadaju ciljnoj grupi, (ii) organizuje najmanje dvije radionice u svrhu informisanja i podizanja svijesti za potencijalne poslodavce, na kojima će biti riječi o izazovima i prednostima zapošljavanja diverzne radne snage, i (iii) organizuje individualne sastanke između potencijalnih poslodavaca i kandidata da bi se olakšala razmjena informacija relevantnih za proces pronalaženja odgovarajućeg posla ili upošljavanja osoba iz ciljne grupe. Radionica i vođena diskusija moraju biti prilagođene potrebama komunikacije sa datom ciljnom grupom.

Podizanje svijesti / senzibilizacija potencijalnih poslodavaca i kandidata mora da zadovolji sljedeće minimalne standarde:

- **Sadržaj:** Dvije radionice namijenjene potencijalnim poslodavcima i jedna vođena diskusija između potencijalnog poslodavca i kandidata sa ciljem da se: (i) podigne svijest poslodavaca o prednostima diverzne radne snage, (ii) odgovori na predrasude i stereotipe koji utiču na ciljnu grupu, (iii) istaknu potencijal i kompetencije individualnih kandidata, te (iv) obezbijedi platforma gdje potencijalni

poslodavci i kandidati mogu da razmijene informacije, međusobno se upoznaju i steknu uvid u odgovarajuće potrebe.

- **Dinamika:** Dvije radionice, svaka u trajanju od 3 sata, za potencijalne poslodavce i jedna vođena diskusija u trajanju od najmanje 3 sata između potencijalnih poslodavaca i kandidata koja će se održati u prvih šest mjeseci Puta.
- **Profil fasilitatora radionica:** Stručnjaci koji vode radionice za podizanje svijesti i diskusije moraju imati profesionalno iskustvo u andragogiji I/ILI karijernom vođenju / orijentaciji I/ILI upravljanju različitošću (eng. diversity management) I/ILI primijenjenoj psihologiji, te prethodno iskustvo u pružanju pomoći osobama sa invaliditetom.

Podnosilac prijave za grant može pružati ovu uslugu koristeći interne kapacitete, ili angažovati pružaoce usluga (po osnovu ugovora) ili individualne stručnjake (po osnovu ugovora). Ukoliko izvršilac granta odluči da u potpunosti ili djelimično angažuje pružaoce usluga ili individualne stručnjake kao vanjske saradnike, dužan je da, prilikom podnošenja prijedloga projekta dostavi Sporazum o saradnji sa pružiocima usluga ukoliko su partneri na projektu (supodnosioci) ili pismo namjere ukoliko su vanjski pružaoce usluga, uključujući, u kraćim crtama, opis njihove misije, strategije i načina pružanja usluga i biografije stručnjaka/inja. U potonjem slučaju, MOR može zahtijevati dodatnu potvrdu spremnosti vanjskog pružaoce usluge da je spreman pružati usluge pod uvjetima koji su definisani u pismu namjere prije samog zaključivanja ugovora te, u slučaju supstancijalnih izmjena u odnosu na inicijalni prijedlog obustaviti finansiranje prijedloga projekta u skladu sa propozicijama iz Uputstva za podnosiocce prijedloga projekta.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u sprovođenju aktivnosti podizanja svijesti / senzibilizacije potencijalnih poslodavaca i kandidata mjeri se na osnovu dva pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom koje su učestvovala na vođenoj radionici sa poslodavcima, po polu (muškarci, žene), starosnoj grupi (15-29 i 30-64), stepenu obrazovanja i vrsti invaliditeta.*
2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom koje su zaposlene (po polu, starosnoj grupi, stepenu obrazovanja i vrsti invaliditeta) kod poslodavaca koji su pohađali radionicu o podizanju svijesti / senzibilizaciji po isteku šest mjeseci nakon završetka Korisničkog puta (mjeri MOR).*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.

3.2. KOMPONENTA 2: RAZVOJ VJEŠTINA

KORAK 5: Napredne usluge karijernog vođenja (procjena vještina)

Napredne usluge karijernog vođenja biće pružene svim korisnicima sa invaliditetom (15-64) koji su raspoređeni tokom KORAKA 4 (usluge karijernog vođenja) na programe obuke. Ove usluge karijernog vođenja sastoje se od najmanje jedne sesije od 60 minuta po korisniku, gdje se utvrđuju pojedinačna interesovanja i procjenjuju osnovne vještine (da bi se utvrdili zadaci radnog mjesta koje osoba može da obavlja). Izvršilac granta može da koristi alate koji su dati za Odjeljak 1 i relevantan komplet alata koji su dati u publikaciji MOR-a *Surfing the Labour Market: Job Search Skills for Young People* (Snalaženje na tržištu rada: vještine traženja posla za mlade ljude) (MOR, Ženeva, 2012), druge publikacije i alate MOR-a ili bilo koji drugi alat kojim raspolažu. MOR će izvršiocima granta čiji su prijedlozi projekta odabrani za podršku ponuditi pregled relevantnih dostupnih alata, vodiča i, općenito, publikacija koje se mogu koristiti za pružanje ove usluge tokom pripreme za implementaciju Korisničkog puta u skladu sa Uputstvom za podnosiocce prijedloga projekta.

Napredne usluge karijernog vođenja treba da ispunjavaju sljedeće minimalne standarde:

- **Dinamika:** Napredne usluge karijernog vođenja realizuju se u jednoj sesiji od 60 minuta po korisniku, najmanje dvije sedmice prije početka programa obuke.
- **Alat za procjenu vještina:** Osnovni uslov koji se postavlja izvršiocima grantova je da alat za procjenu vještina korisnika pruža jasne indikacije o: (i) izabranom zanimanju; (ii) stručnim i osnovnim vještinama za podizanje zapošljivosti koje korisnik treba da stekne da bi obavljao izabrano zanimanje; (iii) preferirani način obuke (van radnog mjesta/na radnom mjestu), i (iv) dodatne uslove koje je organizator usluga obuke dužan ispuniti da bi programe obuke prilagodio individualnim potrebama i vrsti invaliditeta.
- **Profil savjetnika za karijerno vođenje:** Osoblje izvršioca granta ili vanjski saradnici zaduženi za napredne usluge karijernog vođenja (procjena vještina) moraju da imaju profesionalno iskustvo u andragogiji I/ILI karijernom vođenju / orijentaciji I/ILI upravljanju ljudskim resursima I/ILI stručnom osposobljavanju i obuci, uz prethodno iskustvo u organizovanju programa profesionalne rehabilitacije.

Podnosilac prijave za grant može pružati napredne usluge karijernog vođenja koristeći interne kapacitete, ili angažovati pružaoce usluga (po osnovu ugovora) ili individualne stručnjake (po osnovu ugovora). Ukoliko izvršilac granta odluči da u potpunosti ili djelimično angažuje pružaoce usluga ili individualne stručnjake kao vanjske saradnike, dužan je da, prilikom podnošenja prijedloga projekta dostavi Sporazum o saradnji sa pružiocima usluga ukoliko su partneri na projektu (supodnosioci) ili pismo namjere ukoliko su vanjski pružaoci usluga, uključujući, u kraćim crtama, opis njihove misije, strategije i načina pružanja usluga i biografije stručnjaka/inja. U potonjem slučaju, MOR može zahtijevati dodatnu potvrdu spremnosti vanjskog pružaoca usluge da je spreman pružati usluge pod uvjetima koji su definisani u pismu namjere prije samog zaključivanja ugovora te, u slučaju supstancijalnih izmjena u odnosu na inicijalni prijedlog obustaviti finansiranje prijedloga projekta u skladu sa propozicijama iz Uputstva za podnosiocce prijedloga projekta.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji naprednih usluga karijernog vođenja mjeri se na osnovu dva pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su prošle kroz sesije naprednog karijernog vođenja, po polu (muškarci, žene) i starosnoj grupi (15-29 i 30-64)*
2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su upućene, ovim redom, na: (i) obuku kod poznatog poslodavca (KORAK 5A), ili (ii) obuku u ustanovi (KORAK 5B), po zanimanju, polu, starosnoj grupi i vrsti invaliditeta*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.

KORAK 5.A: Obuka za poznatog poslodavca

Obuka na radnom mjestu biće obezbijeđena za korisnike koje nemaju stručne vještine i/ili radno iskustvo za obavljanje zadataka u izabranom zanimanju, što je utvrđeno na sesijama u okviru naprednog karijernog vođenja. Obukom na radnom mjestu predviđeno je da se najmanje 70% vremena obuke provede na radu, u stvarnom radnom okruženju. Obuku kod poznatog poslodavca organizuje izvršilac granta u preduzećima koja su spremna da: (i) izvrše neophodnu adaptaciju radnog mjesta; i (ii) zaposle osobe sa invaliditetom (15-64) po osnovu standardnog ugovora, bez obzira na djelatnost, sve dok radna mjesta zadovoljavaju standarde pristojnog rada i odgovaraju funkcionalnim kapacitetima (preostaloj radnoj sposobnosti) i aspiracijama korisnika.

Obuka kod poznatog poslodavca mora zadovoljiti sljedeće minimalne standarde:

- **Ugovor:** Obuka na radnom mjestu zasniva se na (i) ugovoru o radu ili, ukoliko je to moguće u datoj administrativnoj jedinici, (ii) ugovoru o stručnom osposobljavanju. Osnovni uslov je da ugovorom

bude predviđena osnovna socijalna zaštita i standardi zaštite na radu u skladu sa zakonom. Ako komponentu obuke organizuje privatni ili javni organizator usluga obrazovanja ili obuke odraslih, primjenjuju se minimalni standardi navedeni u KORAKU 5.B. Prilikom zaključenja ugovora o radu, potrebno je donijeti poseban dokument koji jasno definiše vještine i kompetencije koje će krajnji korisnik steći, odnosno ishode učenja koje garantuje vrijeme provedeno na obuci na radnom mjestu, kao i oblike podrške koju će krajnji korisnik dobiti (mentorstvo, broj sati provedenih na učenju, tematske cjeline koje će biti obrađene, itd.), a u skladu sa narednom tačkom.

- **Sadržaj programa obuke:** Sadržaj programa obuke biće određen prije početka obuke i naveden u planu obuke (šablon će obezbijediti MOR-ov projekat), koji sadrži opis radnih zadataka, ishode učenja koje korisnik treba da postigne i sredstva za provjeru postizanja ishoda učenja. Na kraju kursa, korisnik polaže završni test, nakon čega dobija potvrdu koju izdaje partnersko preduzeće / organizacija (šablon će obezbijediti MOR-ov projekat).
- **Naknada korisnicima za obuku:** Korisnik ima pravo na minimalnu bruto mjesečnu platu ili, u slučaju zaključenja ugovora o stručnom osposobljavanju, na maksimalnu naknadu koju korisnik može primiti a da ne bude brisan iz evidencije nezaposlenih osoba prema važećim propisima u datoj administrativnoj jedinici. Idealno, mjesečna naknada tokom trajanja obuke ne bi trebala biti manja od 20% od prosječne mjesečne neto plate. Ako se komponenta obuke izvodi u ustanovi za obrazovanje ili obuku odraslih, primjenjuje se naknada navedena u KORAKU 5.B.
- **Dinamika i intenzitet:** Programi obuke traju najmanje tri, a najviše šest mjeseci, sa 20 časova obuke sedmično. Trajanje programa obuke određuje se na osnovu (i) individualnog profila korisnika (kao što je utvrđeno tokom pružanja naprednih usluga karijernog vođenja); i (ii) složenosti radnih zadataka koje treba da obavlja, i (iii) preostale radne sposobnosti korisnika.
- **Edukatori:** Partnersko preduzeće / organizacija obezbjeđuje dostupnost edukatora koji će nadgledati proces savladavanja gradiva. Edukatori su zaposleni u preduzeću / organizaciji i imaju najmanje tri godine radnog iskustva u preduzeću / organizaciji ili izabranom zanimanju. Ukoliko za ovaj zadatak nema zaposlenog izvršioca, partnersko preduzeće / organizacija u obavezi je da angažuje vanjskog saradnika (sa relevantnim stručnim vještinama i najmanje tri godine iskustva na datom radnom mjestu i/ili u svojstvu stručnog edukatora).
- **Objekti u kojima se vrši obuka:** Partnersko preduzeće / organizacija obezbjeđuje sigurno i zdravo radno okruženje i adekvatne uslove za obuku i rad. Šablon kontrolne liste za provjeru minimalnih standarda zaštite zdravlja, sigurnosti i osposobljavanja izvršiocu granta obezbjeđuje MOR-ov projekat.
- **Dodatne usluge:** Izvršilac granta vodi računa da: (i) lični asistent bude na raspolaganju korisnicima kojima je potreban, kako je utvrđeno tokom naprednih usluga karijernog vođenja (KORAK 5); i (ii) usluge prevoza budu dostupne onim korisnicima kojima je potrebna dodatna podrška, kako je utvrđeno tokom KORAKA 5 (napredne usluge karijernog vođenja).
- **Obaveza adaptacije radnog mjesta:** Izvršilac granta vodi računa da partnerski poslodavci izvrše adaptaciju radnih mjesta prema potrebama učenja i rada osoba sa invaliditetom.

Poslodavci kod kojih će se sprovoditi obuke na radnom mjestu trebaju biti navedeni u prijedlogu projekta i potpisati Sporazum o saradnji. Ukoliko se u toku realizacije projekta pojave novi poslodavci koji iskažu interes za učešće u obukama, a ispunjavaju zadate uslove, oni dostavljaju potpisano pismo namjere izvršiocu granta prije sprovođenja obuke.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji obuke kod poznatog poslodavca mjeri se na osnovu tri pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su završile kurs obuke i dobile potvrdu, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program.*

2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su zaposlene kroz obuku kod poznatog poslodavca, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program.*
3. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su zaposlene po isteku šest mjeseci nakon završetka obuke (po polu, starosti, stepenu obrazovanja i vrsti invaliditeta)*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.

KORAK 5.B: Obuka u ustanovi

Obuka u ustanovi obezbjeđuje se: (i) korisnicima koji su završili samo osnovno obrazovanje i nemaju stručne vještine za rad u određenom zanimanju, (ii) korisnicima koji su završili srednje obrazovanje koje nije stručno i tehničko, (tj. gimnaziju), i treba da razviju vještine za određeno zanimanje, (iii) korisnicima koji su završili srednje stručno obrazovanje ili visoko obrazovanje u oblastima zanimanja koje nisu tražene i treba im prekvalifikacija da bi povećali zapošljivost, (iv) korisnicima koji su završili tzv. specijalnu školu i potrebne su im dodatne vještine, (v) korisnicima čije su vještine narušene usljed produženih perioda nezaposlenosti ili neaktivnosti, i (vi) korisnicima koji više ne mogu da obavljaju svoj posao i moraju da se obuče da bi stekli vještine koje odgovaraju njihovoj preostaloj radnoj sposobnosti.

Obuke u ustanovi predviđaju da se najmanje 70% vremena obuke provede u obrazovnoj ustanovi (školi ili obrazovnom centru, odnosno organizatoru obrazovanja odraslih). Obuke u ustanovi koje organizuju i realizuju izvršioци grantova: (i) za rezultat imaju priznatu kvalifikaciju koja omogućava napredovanje na tržištu rada, (ii) predviđeni su za zanimanja koja su tražena na tržištu rada, kako je utvrđeno na osnovu dostupnih informacija o tržištu rada, i (iii) odgovaraju preostaloj radnoj sposobnosti korisnika, kako je utvrđeno tokom pružanja naprednih usluga karijernog savjetovanja (KORAK 5). Obuka u ustanovi kombinuje se sa podržanim zapošljavanjem (KORAK 7.B) sa ciljem olakšavanja zapošljavanja korisnika, izuzev ukoliko drugačije nije utvrđeno u KORAKU 6, odnosno ukoliko nije procijenjeno da je krajnji korisnik po završetku obuke zapošljiv i tada se upućuje na KORAK 7.A.

Programi obuke u ustanovi moraju zadovoljiti sljedeće minimalne standarde:

- **Sadržaj obuke:** Sadržaj programa obuke u ustanovi: (i) definiše se prije početka obuke, (ii) počiva na odobrenim nastavnim planovima i programima i (iii) detaljno je naveden u individualnom planu obuke. U planu obuke navode se ishodi učenja koje korisnik treba da postigne i način provjere njihovog ostvarenja.
- **Osnovne vještine za povećanje zapošljivosti:** Programi obuke u ustanovi obuhvataju obuku za sticanje osnovnih vještina („mekih“ vještina) koje povećavaju zapošljivost (kako učiti, timski rad, rješavanje problema, komunikacija, i sl.). Ukoliko osnovne vještine koje povećavaju zapošljivost ne budu ugrađene u programe obuke, izvršilac grant organizuje zasebnu radionicu sa fokusom na „meke“ vještine, u trajanju od najmanje 20 sati, koju vode iskusni edukatori (sa najmanje tri godine iskustva).
- **Provjera ishoda učenja:** Obuka u ustanovi završava kvalifikacijom, odnosno ishodom učenja, koju je verifikovala / akreditovala relevantna institucija. Izuzetno, ako određeno zanimanje ili region nema programe koji vode do zvanično priznatih ishoda učenja, može se prihvatiti obična potvrda koju će izdati registrovani organizator obuke ako je obrazloženje dokumentovano i argumentovano .
- **Dinamika i intenzitet:** Obuka u ustanovi traje najmanje dva, a najviše šest mjeseci, sa najmanje 100 časova obuke. Najmanje 75% vremena obuke odvija se kroz praktičnu obuku u radnom okruženju. Svako odstupanje mora biti adekvatno argumentovano. Za kurseve koje je akreditovala nadležna institucija, trajanje i intenzitet savladavanja gradiva, kao i udio praktične u odnosu na

teorijsku nastavu, određuju se odgovarajućim nastavnim planovima i programima, što znači da se ne primjenjuju kriteriji dinamike i intenziteta sa početka ovog paragrafa.

- **Organizatori obuke:** Obuke u ustanovi organizuju isključivo javne ili privatne ustanove za obrazovanje i obuku / osposobljavanje koje su registrovane kod nadležnog organa i akreditovane kao organizatori obrazovanja i osposobljavanja odraslih. Ukoliko akreditovani organizatori obrazovanja i obuke ne postoje na datoj lokaciji ili za određeno zanimanje, izvršilac granta može razmotriti angažovanje neakreditovanih organizatora pod uslovom da se dostave odgovarajući dokazi, odnosno obrazloženje o nužnosti takvog izbora. Ukoliko se izvršilac granta osloni na neakreditovane organizatore obrazovanja i obuke, dužan je voditi računa kvalitetu programa obuke i o tome da ispunjavaju minimalne standarde zaštite zdravlja i sigurnosti, da posjeduju adekvatne objekte za obuku (šablon kontrolne liste za provjeru ispunjenosti navedenih minimalnih standarda obezbjeđuje MOR-ov projekat) i da imaju kvalifikovane edukatore (sa relevantnim stručnim vještinama i najmanje tri godine iskustva u datom zanimanju i/ili u svojstvu stručnog edukatora).
- **Naknada za obuku:** Troškovi obuke u ustanovi trebaju biti u potpunosti ili većinski pokriveni za korisnike obuke u ustanovi čiji profil pokazuje da su u riziku na tržištu rada i da ne mogu sami pokriti troškove obuke. Osim toga, korisnicima za koje se procijeni da su u riziku od napuštanja obuke zbog egzistencijalnih pitanja, odnosno zbog potrebe za povremenim i/ili neformalnim radom kojim osiguravaju prihode za život, potrebno je pružiti dodatnu naknadu u iznosu minimalne satnice ili što bliže iznosu minimalne satnice a da ne prekoračuje iznos koji potencijalno vodi do brisanja sa evidencije nezaposlenih ili gubitka drugih prava. U tom slučaju, korisnik se treba formalno obavezati na redovno prisustvo i završetak programa obuke.
- **Dodatne usluge:** Izvršilac granta vodi računa da: (i) lični asistent bude na raspolaganju korisnicima kojima je potreban, kako je utvrđeno tokom naprednih usluga karijernog vođenja (KORAK 5); i (ii) usluge prevoza budu dostupne onim korisnicima kojima je potrebna dodatna podrška, kako je utvrđeno tokom KORAKA 5 (napredne usluge karijernog vođenja).
- **Obaveza adaptacije:** Izvršilac granta vodi računa da ustanove za obrazovanje i obuku izvrše adaptaciju prostora, materijala i metoda i kanala podučavanja prema potrebama učenja osoba sa invaliditetom.

Organizatori obuke u ustanovi i organizatori obuke koji imaju zadatak da realizuju osnovne kurseve za povećanje zapošljivosti (sticanje mekih vještina) trebaju biti navedeni u prijedlogu projekta i potpisati Sporazum o saradnji.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji obuke u ustanovi mjeri se na osnovu četiri pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su završile kurs obuke u ustanovi, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program.*
2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su završile kurs obuke i dobile potvrdu, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program.*
3. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su zaposlene na otvorenom tržištu rada po isteku šest mjeseci nakon završetka obuke (po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program.*
4. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su zaposlene po osnovu subvencije za podržano zapošljavanje po isteku šest mjeseci nakon završetka obuke (po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program (mjeri MOR).*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.

KORAK 6: Procjena individualnih kompetencija

Za korisnike koji uspješno završe obuku na radnom mjestu (KORAK 5.A) ili program obuke u ustanovi (KORAK 5.B), izvršilac granta organizuje nezavisnu provjeru stečenih kompetencija. Ovaj zadatak biće povjeren savjetnicima za napredno karijerno vođenje (vidjeti KORAK 5) sa ciljem da se ažurira profil kompetencija pojedinaca za ulazak na tržište rada.

Procjena individualnih kompetencija treba da zadovolji sljedeće minimalne standarde:

- **Dinamika:** procjena se vrši tokom jedne sesije od 60 minuta po korisniku, najviše dvije sedmice nakon završetka kursa.
- **Procjena kompetencija:** Izvršilac granta može izabrati instrument za procjenu po svom nahođenju. Osnovni uslov je da instrument za procjenu korisniku/ci bude jasan u pogledu: (i) percepirane relevantnosti završenog programa obuke, (ii) stručnih i osnovnih vještina koje doprinose zapošljivosti, a koje je korisnik stekao za izabrano zanimanje, i (iii) relevantnost kursa obuke za funkcionalnu sposobnost korisnika.
- **Profil savjetnika za karijerno vođenje:** Osoblje izvršioca granta ili vanjski saradnici zaduženi za procjenu kompetencija (procjena vještina) moraju da imaju profesionalno iskustvo u andragogiji I/ILI karijernom vođenju / orijentaciji I/ILI upravljanju ljudskim resursima I/ILI stručnom osposobljavanju i obuci, uz prethodno iskustvo u organizovanju stručne provjere individualnih kompetencija i u organizovanju programa profesionalne rehabilitacije.

Izvršilac granta može vršiti procjenu kompetencija koristeći interne kapacitete, ili angažovati pružaoce usluga (po osnovu ugovora) ili individualne stručnjake (po osnovu ugovora). Ukoliko izvršilac granta odluči da u potpunosti ili djelimično angažuje pružaoce usluga ili individualne stručnjake kao vanjske saradnike, dužan je da prilikom podnošenja prijedloga projekta dostavi Sporazum o saradnji sa pružiocima usluga ukoliko su partneri na projektu (supodnosioci) ili pismo namjere ukoliko su vanjski pružaoce usluga, uključujući, u kraćim crtama, opis njihove misije, strategije i načina pružanja usluga i biografije stručnjaka/inja. U potonjem slučaju, MOR može zahtijevati dodatnu potvrdu spremnosti vanjskog pružaoce usluge da je spreman pružati usluge pod uvjetima koji su definisani u pismu namjere prije samog zaključivanja ugovora te, u slučaju supstancijalnih izmjena u odnosu na inicijalni prijedlog obustaviti finansiranje prijedloga projekta u skladu sa propozicijama iz Uputstva za podnosiocce prijedloga projekta.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji procjene kompetencija mjeri se na osnovu dva pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15+64) koje su podvrgnute testu provjere kompetencija, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja.*
2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) u ciljnoj grupi (i) koje smatraju da je obuka relevantna za njihove potrebe i preostalu radnu sposobnost; (ii) koje su stekle stručne i osnovne vještine koje povećavaju zapošljivost za obavljanje izabranog zanimanja.*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.

3.3. KOMPONENTA 3: POMOĆ U SLUČAJU NEZAPOSLENOSTI

KORAK 7.A. Obuka za traženje posla i podrška pri traženju posla

Obuka za traženje posla i podrška pri zapošljavanju obezbjeđuju se: (i) onim korisnicima koji su tokom KORAKA 4 (osnovne usluge karijernog vođenja) profilisani kao zapošljivi na tržištu rada, i (ii) onim korisnicima koji su uspješno prošli program obuke (KORAK 5) i stekli kompetencije potrebne za obavljanje izabranog zanimanja (KORAK 6), kao i (iii) korisnicima kojima je potrebna dodatna podrška koja ne može biti obezbijedena u okviru Korisničkog puta. Osnovni cilj ove linije usluga je opremiti ciljnu grupu vještinama

potrebnim za samostalno kretanje na tržištu rada, prijavljivanje na upražnjena radna mjesta i/ili mjere aktivne politike zapošljavanja koje sprovodi JSZ.

Obuka za traženje posla i podrška pri zapošljavanju treba da ispunjavaju sljedeće minimalne standarde:

- **Dinamika:** Obuka za traženju posla i podrška pri traženju posla sastoji se od najmanje 20 sati grupnog savjetovanja tokom 30 dana za sve grupe korisnika. Ova linija usluga organizuje se i realizuje u roku od dvije sedmice od trenutka kada je osoba profilisana kao zapošljiva (KORAK 4), i u roku od dvije sedmice od procjene da osoba sa invaliditetom ima kompetencije potrebne za obavljanje izabranog zanimanja (KORAK 6).
- **Načini izvođenja:** Obuka za traženje posla i podrška pri traženju posla nudi se kroz grupne radionice u trajanju od najmanje dva i najviše šest sati po sesiji za najmanje 5 i najviše 10 učesnika po radionici.
- **Sadržaj:** Minimalan sadržaj obuke za traženje posla i usluga podrške pri traženju posla koje izvršioi grantova treba da pruže ciljnoj grupi obuhvataju: (i) pripremu biografije i popunjavanje prijave za posao (4 sata, vidjeti Odjeljak 3. publikacije MOR-a „Snalaženje na tržištu rada”); (ii) priprema za razgovor za posao (4 sata, vidjeti Odjeljak 5. publikacije MOR-a „Snalaženje na tržištu rada”); (iii) planiranje traženja posla (4 sata, vidjeti Odjeljak 4. u pomenutoj MOR-ovoj publikaciji); (iv) evaluaciju ponuda za posao (2 sata, vidjeti Odjeljak 6. u MOR-ovoj publikaciji); i (v) dodatnu podršku koja je dostupna u JSZ (4 sata) organizovana u saradnji sa JSZ / lokalnim biroom za zapošljavanje i fondovima za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, u cilju pružanja informacija o dostupnim programima aktivne politike zapošljavanja, kriterijumima kvalifikovanosti, procesu prijavljivanja i drugim administrativnim uslovima.
- **Profil karijernih savjetnika:** Osoblje izvršioca granta ili vanjski saradnici zaduženi za izvođenje obuke za traženje posla i podršku pri zapošljavanju moraju imati profesionalno iskustvo u upravljanju ljudskim resursima, regrutovanju, traženju radne snage I/ILl posredovanju pri zapošljavanju (npr. privatne agencije za zapošljavanje) I/ILl savjetovanju i podršci pri traženju posla (kao dio JSZ-a, organizacije civilnog društva, privatne agencije za zapošljavanje). Prethodno iskustvo u savjetovanju osoba sa invaliditetom je ključan uslov.
- **Pristupačnost:** Obuka za traženje posla i podrška pri traženju posla biće dostupni svim korisnicima, sa kanalima komunikacije, alatima i materijalima prilagođenim različitim vrstama invaliditeta radi svođenja prepreka za učešće i komunikaciju na najmanju mjeru.

Izvršilac granta može pružati navedene usluge koristeći interne kapacitete, ili angažovati pružaoce usluga (po osnovu ugovora) ili individualne stručnjake (po osnovu ugovora). Ukoliko izvršilac granta odluči da u potpunosti ili djelimično angažuje pružaoce usluga ili individualne stručnjake kao vanjske saradnike, dužan je da prilikom podnošenja prijedloga projekta dostavi Sporazum o saradnji sa pružiocima usluga ukoliko su partneri na projektu (supodnosioci) ili pismo namjere ukoliko su vanjski pružaoce usluga, uključujući, u kraćim crtama, opis njihove misije, strategije i načina pružanja usluga i biografije stručnjaka/inja. U potonjem slučaju, MOR može zahtijevati dodatnu potvrdu spremnosti vanjskog pružaoce usluge da je spreman pružati usluge pod uvjetima koji su definisani u pismu namjere prije samog zaključivanja ugovora te, u slučaju supstancijalnih izmjena u odnosu na inicijalni prijedlog obustaviti finansiranje prijedloga projekta u skladu sa propozicijama iz Uputstva za podnosiocce prijedloga projekta.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji obuke za traženje posla i podrške pri zapošljavanju mjeri se na osnovu tri pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su upisane na obuku za traženje posla i podršku pri zapošljavanju, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program.*
2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su prošle radionice, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program.*

3. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su zaposlene po isteku šest mjeseci nakon završetka obuke za traženje posla i usluga podrške pri traženju posla (po polu, starosti, vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja) (mjeri MOR).*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.

KORAK 7.B: Podržano zapošljavanje

Podržano zapošljavanje je program u okviru kog se preduzećima u privatnom sektoru daju finansijski podsticaji da zaposle osobe sa invaliditetom koje nailaze na višestruke prepreke za ulazak na tržište rada (nisko obrazovanje i nedostatne vještine, duži periodi nezaposlenosti ili neaktivnosti, nemotivisanost za rad). Ovaj program je, stoga, usmjeren na korisnike za koje se tokom osnovnih usluga karijernog vođenja (KORAK 4) utvrdi da nailaze na višestruke prepreke za ulazak na tržište rada i/ili koje uspješno završe kurs obuke u ustanovi.

Subvencija koja se daje preduzeću u privatnom sektoru traje 3 mjeseca, uz dodatnu obavezu da subvencionisanog radnika zadrži na radnom mjestu još najmanje 3 mjeseca (ugovor o radu zaključuje se na ukupno 6 mjeseci). Visina subvencije vezana je za minimalnu mjesečnu platu u određenoj administrativnoj jedinici (entitetu ili Brčko distriktu) i

Izvršilac granta dužan je da zadovolji sljedeće minimalne standarde prilikom organizovanja i realizacije **podržanog zapošljavanja:**

- **Dinamika:** Subvencija se daje na period od najviše 3 mjeseca, uz dodatnu obavezu partnerskih preduzeća da zadrže radnika još 3 mjeseca. Ugovor koji sklapaju partnerska preduzeća sa korisnicima u ciljnoj grupi zaključuje se na najmanje 6 mjeseci.
- **Visina subvencije:** Subvencija se daju partnerskim preduzećima u visini bruto minimalne plate (100%). Subvencija se daje u vidu naknade koja se partnerskim preduzećima isplaćuje po podnošenju relevantnih platnih lista, u jednoj rati, nakon prva tri mjeseca zaposlenja).
- **Sati rada:** Izvršilac granta dužan je uzeti u obzir mogućnost rada sa skraćenim radnim vremenom za one korisnike koji moraju da usklade posao i porodični život, ili zbog bolesti / invaliditeta ne mogu da rade puno radno vrijeme.
- **Adaptacija radnog mjesta:** Izvršilac granta dužan je voditi računa da radno mjesto bude prilagođeno individualnim potrebama korisnika. U tu svrhu izvršilac granta treba da obezbijedi jednokratni grant u iznosu od 1.250 USD za nadoknadu (djelimično ili u cijelosti) troškova adaptacije radnog mjesta. Isplata se vrši po završetku adaptacije i potpisivanja ugovora o radu sa korisnikom.

Kriterijumi kvalifikovanosti za preduzeća: Preduzeća koja žele da sarađuju sa izvršiocem grantova na organizaciji i realizaciji podržanog zapošljavanja moraju zadovoljiti sljedeće kriterijume kvalifikovanosti, odnosno:

- radi se o privatnom preduzeću ili neprofitnoj organizaciji, registrovanim u skladu sa važećim propisima;
- preduzeće je solventno i ne nalazi se u stečajnom postupku;
- preduzeće nema dugovanja prema državi u godini prije podnošenja zahtjeva, npr. na ime poreza i doprinosa sa penzijsko osiguranje;
- preduzeće nema zaostalih plata u godini prije podnošenja zahtjeva, što se dokazuje potpisanim izjavom;
- preduzeće ima najmanje tri (3) zaposlena, osim vlasnika preduzeća;
- preduzeće nije otpustilo nijednog zaposlenog tokom šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva, osim iz opravdanih razloga, utvrđenih Zakonom o radu;

- preduzeće se ne nalazi na spisku subjekata koji su sankcionisani od strane inspektorata za rad zbog povrede prava zaposlenih.

Dodatne obaveze preduzeća: Partnerska preduzeća su dužna da sa korisnikom potpišu ugovor o radu na period koji je najmanje dvostruko duži od perioda za koji se daje subvencija. Ukoliko preduzeće otpusti korisnika prije isteka navedene obaveze, dužno je da vrati pun iznos isplaćene subvencije. Tokom radnog odnosa sa nezaposlenim korisnikom, partnersko preduzeće je dužno da poštuje sve obaveze iz zakona kojima su uređeni rad, porezi, socijalno osiguranje i zaštita zdravlja i bezbjednosti na radu.

Podnositelj prijedloga projekta prilikom podnošenja prijedloga projekta dostavlja Sporazum o saradnji sa identifikovanim poslodavcima u skladu sa Uputstvom za podnosioc prijedloga projekta. Ukoliko se u toku realizacije projekta pojave novi poslodavci koji iskažu interes za učešće u programu subvencionisanja zapošljavanja, a ispunjavaju zadate uslove i izvršilac granta je spreman da uđe u partnerski odnos, oni dostavljaju potpisano pismo namjere izvršiocu granta prije izdavanja ugovora o radu krajnjem korisniku. Izvršilac granta vodi listu potencijalnih partnerskih preduzeća koja se mogu angažovati u svrhu zapošljavanja ukoliko neko preduzeće odluči da napusti program.

Praćenje: Učinak izvršioca granta u realizaciji subvencija za zapošljavanje mjeri se na osnovu tri pokazatelja:

1. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koje su zaposlene kod partnerskog preduzeća, po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program.*
2. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) koji pripadaju ciljnoj grupi, a koji su i dalje zaposleni u istom partnerskom preduzeću po isteku šest mjeseci nakon završetka programa (po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja na ulasku u program) (mjeri MOR)*
3. *Ukupan broj osoba sa invaliditetom (15-64) u ciljnoj grupi koje su zaposlene u drugom preduzeću po isteku šest mjeseci nakon završetka programa (po polu, starosnoj grupi (15-29 i 30-64), vrsti invaliditeta i stepenu obrazovanja) (mjeri MOR)*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za pokazatelj br. 1. Izvršilac granta je dužan sa MOR-om podijeliti podatke o krajnjim korisnicima koji su zaposleni kroz KORAK 7.B i koji će biti kontaktirani za potrebe mjerenja indikatora br. 2 i 3, a uz prethodnu pismenu saglasnost korisnika.

KORAK 7.C: Bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta

Izvršilac granta ima obavezu da organizuje najmanje dvije radionice za potencijalne poslodavce i kandidate kako je utvrđeno u KORAKU 4.C da bi se olakšala razmjena informacija i pomoglo razumijevanju očekivanja.. Po završetku radionica, poslodavci koji zaposle kandidata sa invaliditetom mogu dobiti bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta. Ova mjera može biti proširena i na druge poslodavce, ukoliko ih izvršilac granta identifikuje, a u skladu sa raspoloživim resursima.

Adaptacija radnog mjesta moraju biti u skladu sa sljedećim minimalnim standardima:

- **Bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta:** Bespovratna sredstva koja u potpunosti ili djelimično pokrivaju troškove adaptacije radnog mjesta (do 1.500 USD po zaposlenoj osobi) izvršilac granta daje onom poslodavcu koji odluči da zaposli osobu sa invaliditetom koja je prošla ovaj korisnički put. Da bi dobio ova sredstva, poslodavac je dužan da zaposli osobu sa invaliditetom na najmanje šest mjeseci. Sredstva se isplaćuje u roku od 45 dana nakon adaptacije radnog mjesta i zaključivanja ugovora o radu.

Praćenje: Učinak izvršioca granta kod usluga pronalaženja odgovarajućeg posla i adaptacije radnog mjesta mjeri se na osnovu dva pokazatelja:

- 1. Ukupan broj poslodavaca koji su zaposlili osobu sa invaliditetom (po polu, starosnoj grupi, stepenu obrazovanja i vrsti invaliditeta) i dobili bespovratna sredstva za adaptaciju radnog mjesta.*
- 2. Ukupan broj osoba sa invaliditetom koje su zaposleni (po polu, starosnoj grupi i vrsti invaliditeta) kod poslodavaca - partnera po isteku šest mjeseci nakon završetka Korisničkog puta (mjeri MOR).*

Izvršilac granta dužan je da u svojoj prijavi navede metode i sredstva na osnovu kojih će pružiti dokaze za navedene pokazatelje.